

Студентські літературні альманахи

На базі кафедри видається два щорічники – “Сві-й-танок” і “Сполучник”. Вони поширюються у провідні бібліотеки України та наявні в *інтернеті* (принципово пишемо це слово з малої літери – за аналогією з *телебаченням* чи *радіо*). Це школа майстерності як для студентів спеціальності “Літературна творчість, українська мова і література”, так і загалом для філологів: друкуються оригінальні твори різних жанрів, переклади, фрагменти найкращих бакалаврських та магістерських робіт тощо. Приурочуємо вихід альманахів до початку нового навчального року, вручаємо примірники (у паперовому варіанті їх видається 100), крім авторів, новоприйнятим студентам.

“Сполучник” виходить із 2005 р. Він подає оригінальні художні твори, переклади, публіцистику, філологічні дослідження студентів, аспірантів та викладачів. У передмові до першого випуску зазначалося, що альманах об’єднує “старших і молодших, різні підходи і точки зору, гуртує аматорів словесної культури в якийсь єдиний, багатоголосий текст без берегів, але – із твердим “дном” традиції “під” та обнадійливим пошуком неба “над” (Костенко Н., Яровий О. Там, де серце бере початок // *Сполучник*. – Вип. 1. – К., 2005. – С. 7).

Редколегія альманаху складається із членів кафедри теорії літератури, компаративістики і літературної творчості. Голова творчого колективу – професор, доктор філологічних наук Людмила Грицик, завідувач кафедри; редактор-упорядник – доцент кафедри, кандидат філологічних наук Олександр Яровий. За роки існування альманах розвивався, набував виразних індивідуальних рис, до яких зараховуємо дотримання кращих вітчизняних і зарубіжних естетичних традицій, наголос на духовному, етичному наповненні літератури, тенденцію до збереження спадкоємності між різними літературними періодами й напрямками. На сторінках альманаху друкувалися більш як сотня авторів, дебютували немало молодих письменників, зокрема студентів спеціальності “Літературна творчість”. Авторське ядро альманаху становлять вихованці Літературної студії імені Максима Рильського, зокрема й ті, що стали вже помітними фігурантами сучасного літературного процесу.

Рік у рік удосконалювалася структура кожного випуску, з’являлися нові рубрики. Крім традиційних добірок поезії, прози, драматургії, у “Сполучнику” існують “Антологія актуального вірша” (подається поезія номера, яка найхарактерніше віддзеркалює сучасні поетичні тенденції), “Перекладацька полиця” (переклади із російської, західноєвропейських мов, китайської, турецької, азербайджанської та ін.), “Критика. Есе. Публіцистика”. У рубриці “Наш гість” друкуються літератори з-поза університету. Фактично в кожному номері – “Книга в книзі”, тобто збірка одного

автора під обкладинкою альманаху. У рубриках “Подія”, “Діалоги “Сполучника” друкувалися стенограми вечорів, зокрема зустрічі поета Є. Євтушенка з колективом ІФ, інтерв’ю, полеміки; у розпорядженні молодих науковців – “Філологічна лабораторія”. “Наш архів” подає маловідомі літературні документи, “Поетична колекція” – кращі зразки світової поезії. Розділ “Із днів минулих” знайомить читачів, особливо молодих, зі сторінками призабутої літературної спадщини. Рубрика “Вічне слово” публікує матеріали на теми духовності.

6-й і 7-й випуски “Сполучника” були присвячені відповідно турецькій та китайській літературам. У 8-му додалася рубрика “Наші надії”: започаткувалася регулярна публікація творів старшокласників, абітурієнтів, котрі згодом, цілком імовірно, поповнять ряди університетських літераторів.

“Сві-й-танок” родовідно признається до університетського “Світанку” 60-х, зокрема, друкуючи тих його авторів, що відгукнулися на заклик не просто давати поради молодим, а й унаочнити ці поради власними творами, – Ю. Мушкетика, І. Драча, П. Засенка, О. Лупія, покійних М. Сомы, М. Шудрі. Альманах відкритий також для всіх випускників (рубрики “Ретро” та “Випускники”): зберігаємо творчий зв’язок, що допомагає підтримувати родинну атмосферу. Запрошуємо до проби пера й майбутніх абітурієнтів.

Оскільки видання має й навчальну мету, то, упорядковуючи його, у передмовях дедалі більше переходимо від загальних міркувань до стилістики конкретних текстів. Більшість із них обговорюємо на спецкурсах із теорії і практики редагування. Зауваження пов’язані переважно з фонікою, лексикою, синтаксисом. І все ж одну з передмов названо патетично-заклично: “Ви – таланти й генії. Працюємо”. А генії вразливі. Тому, не називаючи вже прізвищ, на основі редагування публікацій у передмові редактора-упорядника А. Ткаченка до 6-го випуску (“ювілейно-панегірично-вітально-андієвського”) подано порівняльну таблицю типових мовностилістичних огріхів.

А ось лише кілька показових уривків із передмов до випусків 3–5.

Чи не найбільше кульгає фоніка: приходять нові автори – і знову треба ставити слух. Читаємо вголос, виловлюємо какофонію (“Більше *ніж життя*”), неправильні наголоси (опівнічних, *тонути*, *голенька*, *лозами*, *поверхи* тощо). Те ж саме і в лексичній сфері художньої мови: *ледь не всі відкривають і закривають* очі й двері; забули слово *справді*, вживають лише канцелярит *дійсно*; *дні й роки проходять*, а пригадаймо у фольклорі: “*Не зазнала розкошоньки, / Вже й літа минають...*”, у Шевченка: “*Минають дні, минають ночі, / Минає літо...*”; пишуть *доноситься* – забули *долинає*, шкоду не *принносять*, а *завдають*, *заподіюють шкоди*; *калька призупинитись* уже дала новий покруч – *привстав*, коли є нормальні – *підвівся*, *став навпочіпки*; *ледь не у всіх герої виглядають*, хоч могли б і *видаватися* чи *принаймні мати вигляд*, та є й інші слова, їх треба шукати щоразу, а не збиватися на заїжджений штамп, до того ж не вельми наш; знову звідусіль стирчить *калька тим не менш*, хоч є пригорща українських відповідників – *зате*, *проте*, *однак*, *тим часом*, а все ж, *та все ж*, *усе-таки*, *а втім*, *але*, *та...*

А з *другого боку* (не з *іншого*, адже їх, боків, – два), дехто вживає чимало закрутелистих окаянізмів – і добре, коли це йде від художньої доцільності, вмотивованості, але часом – і від браку словникового запасу. Бо ж не *зарєво*, а *заграва*, не *тускло*, а *тьмяно*, не *замаявся*, а *вхоркався*, не *затравлений*, а *зацькований*, замість *возилася* *ліпше вовтузилася*, не *мичання*, а *белькотіння*, не *місцезнаходження* (хоч словники й подають цю кошмарну кальку), а *місце перебування*, а ще *ліпше* – без того й того канцеляриту; не *чокатись*, а *цокатись* (“*Цокнулись вінця конвалій, Шепче берізка їм / – Знов мені ті солоні / Спать не давали*” – Василь Чумак); окрім *фігури* є *постать*, окрім *фону* – *тло*; замість *пробирався через натовп* – *ліпше крізь*; *силу* бажано застосовувати в однині; *один одного* – це коли він і він, а коли він і вона – *одне одного*. Найвищий

ступінь порівняння прикметників потребує форми *краща від (за) всіх*, а не *краща всіх*; родовий відмінок від *гніт* (у лампи) – *гнота*, а не *гніту*... *Котрий* ліпше вживати до людей, а до предметів – *який, що*; та, зрештою, і до людей частенько ліпше *що*, ніж *який*, особливо в мові прози. Для динамізації оповіді бажано якомога менше вдаватися до особових займенників, надто ж до **Я** у всіх відмінках, адже ясно і з дієслів, про кого йдеться, зате коли немає *якання* ледь не в кожному реченні, то читач глибше занурюється в дію, стає її співучасником.

Певна річ, є що й хвалити. Попри неминучі в теперішній мовній ситуації огріхи (їх меншає у старшокурсників), маємо цікаве тематичне розмаїття, багато щирості й невідробних душевних порухів, оригінальних поворотів думки й нюансів почуття. Радує розширення жанрових, тематичних обріїв, як і різноманітність проблематики, незрідка досить серйозної та глибокої. Як видається, з усіх випусків чи найбільш вдалим і розмаїтим став 8-й, присвячений 100-річчю Андрія Малишка.

Окрім художніх творів (їх розташовано не за жанрами, а за курсами та іменами: так ліпше уаочнюється зростання майстерності), друкуємо й мистецтвознавчі (рубрики “Критика, мистецтвознавство”, “Інтерсеміотика: кіно/література”), переклади – здебільшого в зіставленні з оригіналами; подорожні нотатки (рубрика “Мандри”) тощо.

“Чи можна навчити на письменника?” – час від часу чуємо “простеньке” запитання. Відповідаємо теж простенько: “А чи можна навчити на композитора?”. Ми даємо “сольфеджіо”, основи фаху, а вже далі все залежить від натхнення, праці, упертості та ще тисячі й одного чинника. Проте якщо навіть вимірювати “письменника” членством у НСПУ, то за дванадцять років роботи такими стали наші вже відомі в літературних колах випускники, вони ж автори обох альманахів, Олеся Мамчич, Ольга Башкірова, Олександр Стусенко, В’ячеслав Левицький, Інна Немирович, Олеся Мудрак, Анна Малігон, Тетяна Винник, Вікторія Афанасьєва, Людмила Дядченко (вона, як і Марина Єщенко, – лауреат премії імені Олеся Гончара 2012 р., а 2009-го – Інна Данилюк).

Багато хто поєднує письменницьку, редакторську, журналістську працю з науковою. Захистили кандидатські дисертації Ольга Башкірова (нині вона вже плекає нове покоління літераторів у Київському університеті імені Бориса Грінченка), В’ячеслав Левицький, Тетяна Ткаченко, Олеся Мудрак, Ірина Антипова, Оксана Андріяшик, Юлія Джугастрянська (куратор Міжнародного літературного конкурсу “Коронація слова”), Ольга Косянчук, Ольга Кліпкова, Ірина Забіяка, Надія Сенчило; навчаються в аспірантурі Валерій Бедрик, Оксана Шуруй, Крістіна Забудько, Ольга Блик, Інна Бутмирчук, Марина Бабенко, Наталя Петрук, Марина Єщенко, Катерина Колесник, Лілія Гудзь, Тетяна Скиба, Катерина Зайцева, Андрій Малюк; у докторантурі – Сніжана Жигун...

Гадаємо, що, попри всі перипетії не так працевлаштувань (із цим – нормально), як улаштування побуту, ще скажуть своє вагоме слово Сергій Огородник, Тимофій Коваленко, Віра Гладких, Леся Шепель, Ірина Скакун, Роман Романюк, Олена Герасим’юк, Юлія Ус, Катерина Петренко, Василь Соловій... А їх підпирають ще молодші й дуже цікаві письменники – Ігор Астапенко, Тетяна Дубина, Марія Косян, Катерина Красножон, Іоланна Тимочко, Яніна Дияк, Марія Капінос... Читайте їх і в цьогорічних та наступних випусках альманахів, зокрема на сайті кафедри – <http://www.philolog.univ.kiev.ua/php/kafkaf.php?id=3&sid=1>

Анатолій Ткаченко, Олександр Яровий

* * *

Кафедра теорії літератури, компаративістики і літературної творчості відкрита для якнайширшого спілкування з колегами. Наша електронна адреса – teorialit@ukr.net.